

126

HIZTEGI BATUA

*antzu - arbindu*¹**antzu****antzutasun****antzutu**, antzu(tu), antzutzen. *da/du* ad.**anu** iz. *g.er.* 'nekea'. Batez ere *anu egin* esapidean erabilia.anulatu* e. **haliogabetu**, **deuseztatu**, **czeztatu**, **indargabetu** bezalako kideak.**anuntziatu**, **anuntzia**, **anuntziatzen**. *du* ad. h. **aditzera eman**, **iragarri**.**anuntzio** iz. h. **iragarki**, **iragarpen**.**anuro****añen** iz. 1 *g.er.* 'deabrua izendatzeko leungarria'. 2 'madarikazioa'.**añeneko** iz. 'biraoa'.**añenti** izond. 'biraolaria'.**aorta****apa 1** iz. *Bizk.* 'musua'.**apa 2** *Haw.* 'haurrak esertzeko edo eserarazteko erabiltzen den hitza'.**apaburu** iz. 'zapaburua'.**apa eman*** e. **pa eman**.**apailamendu** iz. *g.er.* 'apailatzea, prestakuntza'.**apailatu**, **apaila**, **apailatzen**. *du* ad.**apailatzaile** iz. *g.er.***apailu** iz. 'prestamena, prestalana'.**apain****apainarazi**, **apainaraz**, **apainarazten**. *du* ad.**apaindegi****apaindu**, **apain(du)**, **apaintzen**. *da/du* ad.**apaindura****apainduria****apaingailu** iz. *Ipar. g.er.* 'apaingarria'.**apaingarri** iz. eta izond.**apaingela****apainkeria****apainketa****apainki** adlag. *g.er.* h. **apain**, **apaintasunez**.**apain-mahai****apaintasun****apaintza** iz. 'prestaketa, apainketa'.**apaintzaile****apaintze****apairu** iz. *Ipar.* 'otordua, jatordua'.**apairuztatu**, **apairuzta**, **apairuztatzen**. *da* ad. *Ipar. g.er.:* *ongi apairuztatu gara*.**apaiz****apaiz nagusi:** *Kaifas apaiz nagusiarengana eraman zuten. Sin. apaizburu.***apaiz(-)sagar** 'anis sagarra'.¹ Arau honek osatu eta eguneratu egiten du 46. Arauan argitaratutako Hiztegi Batuko zerrenda, antzu - arbindu tarteko hitzei dagokienez. Arau berria da, beraz, kontuan hartzekoa.

- apaizaita** iz. *g.er.* h. erretore.
apaizburu iz. *Sin.* **apaiz nagusi**.
apaizeria
apaizetxe
apaizgai
apaizgaitegi
apaizgintza
apaizgo
apaiztar* e. **apaiztiar**.
apaiztasun
apaiztegi iz. 'apaizetxea'.
apaiztiar
apaiztu, **apaiz(tu)**, **apaizten**. *da/du* ad.
apaizurren* e. **diakono**.
apaka
apakin iz. *g.er.* 'ibaiaik ekartzen duen hondakina'.
apal 1 izond.: *persona apala; boz apala*.
apal 2 iz.: *apal herriak jarri ditugu paretan*.
apalaldi
apalarazi, **apalaraz**, **apalarazten**. *du* ad.
apalategi
apaldu, **apal(du)**, **apaltzen**. *da/du* ad.
apalesgarri izond. 'apalgarria'.
apaletsi, **apalets**, **apalesten**. *du* ad. 'gutxietsi': *bere burua apaletsi zuen zergalariak*.
apalgarri izond. '(norbait edo zerbait) apaltzen duena'.
apalgune iz.: *bideak apalgune bat zeharkatzen zuen*.
apalgura izond. *Ipar.* 'apala'.
apalik
apalkeria
apalki
apalkiro
apalkuntza
apalmendu iz. *Ipar. Zah.*
apaltasun
apaltze
apalxko izond. eta adlag.
apapa adlag. *Haur.:* *goazen apapa!*
apar
aparailu iz. 1 'arrantza tresneria'. 2 'zamarien tresneria'.
aparantzia iz. *Ipar.* 'itxura, funtsa'. Batzuetan harridurazko esapideetan erabiltzen da: *hori ministro? Aparantziarik ere ez!*
aparatu 1 iz.: *arnas aparatua*.
aparatu 2, **apara**, **aparatzen**. *du* ad. 'helburuan jo, zerbait(ean) jo': *harria bota eta begi-begian aparatu zuen; heriotzak berdin aparatzen ditu zaharrak nahiz gazteak*.
apardun
aparejadore iz. *Heg.* 'arkitekto teknikoa'.
apareju h. **aparailu**.
aparexu* e. **aparailu**.
aparizio iz. *Batez ere Zub.* h. **agerkunde**, **epifania**.
aparkaldi
aparkaleku
aparkatu, **aparka**, **aparkatzen**. *du* ad.
apart* e. **aparte**.
aparta izond.: *trebetasun aparta du neska horrek*.
apartamentu
apartarazi, **apartaraz**, **apartarazten**. *du* ad.
apartatu, **aparta(tu)**, **apartatzen**. *du* ad. *Lgart.* 1 *Gip.* eta *Bizk.* 'aukeratu'. 2 'bereizi'.

aparte h. bereiz, urruti.

apartean adlag. *Heg. Beh.* 'urruti'.

aparteko

apartekotasun

apartsu

apartu, apar(tu), apartzen. *daldu* ad.

apasta iz. *Gip.* eta *Naf.* 'arrainak erakartzeko uretara botatzen den janaria, beita'.

apatia

apatiko

apatx 1 iz. 'animalien adarkizko azal lodia, azazkala'.

apatx 2 interj. *Haur.:* *apatx hementxe!; egin apatx!*

apatx egin *Haur.* 'eseri'.

apatxe iz.

apatz izond. *Bizk.* 1 'biguna, harroa'. 2 '(pertsona) xaloa, adeitsua'.

apazegatu* e. **ernatu, eztitu.**

apea h. enborki.

apelatu 1, apela, apelatzen. *du* ad. *Zuz.* 'gora jo'.

apelatu 2, apela, apelatzen. *da* ad. *Lap.* eta *BNaf.* 'osasunez hobetu': *ene semea ahul egon da eta orain apelatu da.*

apellidu* e. **abizen, deitura.**

apen iz. *g.er.* h. **mendeku.**

apenas adlag. 'ez dirudi': *apenas entzun zezakeen hitz hori Azkuek Lekunberrin.*

apendiziz iz. *Anat.* (heste-zatia).

apendizitis

apendu, apen(du), apentzen. *dalzaioldu* ad. *g.er.* 'mendekatu'.

apentzaile izond. eta iz. 'mendekatzailea'.

apeo iz. 'zerbaiti eusteko jartzen den zurezko zutabea'.

aperitibo iz.

apeta

apetaldi

apetatsu

apetitu

apeu iz. 'usoak sareetara erakartzeko hegazti-irudia, abata'.

apex iz. *Ipar.* 'tximeleta'.

apez h. apaiz.

apezpiku iz.: *apezpiku laguntzaile; apezpiku-hiri.*

apezpikugo

apezpikutasun

apezpikutegi

apiar (herritarra).

apika

apikal izond. *Hizkl.*

apikultura* e. **erlezaintza.**

apio iz. *Apium graveolens.*

apiriku iz. *Ipar.* 'ataria, bereziki arkupekoa'.

apiril

apiril arrain *Zub.* 'apirilaren lehenean egiten den txantxa'.

apit iz. *g.er.* 'aldapa handia'.

aplazatu* e. **atzeratu, luzatu, etab.**

aplikabide* e. **aplikazio.**

aplikagarri izond.

aplikapen* e. **aplikazio.**

aplikarazi, aplikaraz, aplikarazten. *dio* ad.

aplikatu, aplika, aplikatzen. *du* ad.

aplikazio

apo 1 iz. *Ipar.* eta *Naf.* '(lehorreko) zapoa'

apo-belar *Verbascum thapsus*

apo-ilar *Vicia leitea*

- apo 2 iz.** *Bizk.* 'zenbait ugaztunen adarkizko azal lodia, apatxa'.
apo 3 iz. 'aketza'.
apo-apoan adlag. *Bizk.* 'nekez, ozta-ozta'.
apoarmatu iz. 'dortoka' (*Emys orbicularis*).
apobelatz iz. *Ipar.* 'zapelatza'.
apobikoitz izond. 'apoa bitan banaturik duena'.
apodun
apogeoz iz. *Astron.*
apoita iz. *g.er.* 'behartasun larria'.
apokalipsi
apokaliptiko
apoki iz. 'apoaren okela'.
apokrifo
apolitiko
apologetika
apologetiko
apologia
apologista
apoperrexil iz. *Anthriscus cerefolium*.
apopilo *Heg.*
 apopilo egon
aportazio* e. **ekarpen**, etab.
aposisio iz. *Gram.*
apostasia
apostata
apostoladu* e. **apostolutza**.
apostoladutza* e. **apostolutza**.
apostoliko
apostolu
apostolutasun
apostolutza
apostrofo iz. 'idazteko zeinua'.
apostu* e. **apustu**.
apostura h. **apustu**.
apote
apotema
apotz* e. **apatz**.
apotzar
aprendiz iz. eta izond. *Batez ere Ipar.*
aprendizaia* e. **aprendizgo**.
aprendizgo
aprendizko* e. **aprendizgo**.
apreta iz. *Heg. Beh.* 'espartina'.
aprobatu, aproba, aprobaten. *du ad. Ipar. Zah.* 'onartu'.
aprobetxagarri izond. *Heg.*
aprobetxamendu iz. *Heg.*
aprobetxategi iz. *Heg. Herr.*
aprobetxatu, aprobetxa, aprobetxatzen. *daldu ad. Heg.* 'baliatu'.
apropos I adlag. 'berariaz'. 2 izond. 'egokia'.
aproposko izlag. *Heg. Beh.* 1 'benetakoa ez dena'. 2 *Bizk.* 'egokia, aproposa'.
apuko iz. 'aitzakia, estakurua'.
apuntatu, apunta, apuntatzen. *du ad. Heg.*
apunte iz. *Heg.* 1 'idatziz hartutako oharra'. 2 'marrazki-zirriborroa'.
apur
 apur bana *Ipar. Zah.* 'apurka'.
 apur bat

apurka

apurkeria

apurketa iz. 'apurtzea'.

apurkin iz. 'hondakina'.

apurkor

apurño

apurreria iz. *Bizk.*

apurtasun

apurtio* e. apurtxo.

apurtu, apur(tu), apurtzen. *dal/du* ad.

apurtxo

apurtxo bat

apurtzaile

apustu

apustu egin

apustulari

apustuzale

aputio iz. *Zah. g.er.* 'iraina'.

aquarium* e. akuario.

ar izond. eta iz.: *arrak eta emeak.*

ara 1 iz. *Ipar.*: *Euskal Herriko ara eta ohiturak; mutil honek bere nagusiaren ara egiten du; gure arak eta sinesteak ez dira harenak.*

ara 2 iz. *Ara sp.*

arabaki * e. adabaki.

arabar

arabarba iz. *Rheum rabarbarum.*

arabazozo iz. *Sturnus sp.*

arabe* e. arabiar.

arabego iz. 'hego-mendebaldeko haizea'.

arabera

araberako

araberan adlag. *Ipar.* 1 'konformidadean'. 2 'arabera'.

araberatu* e. arautu, araupetu.

arabiar (herritarra).

arabiera (hizkuntza).

arabisagar iz. *Citrus paradisi. Sin. pomelo.*

arada iz. *Ipar. Zah. g.er.* 'oihartzuna'.

araiz 1 adlag. *Ipar.* 'noski, jakina': *ezagutu zenuen? bai araiz!*

araiz 2 adlag. *Ipar.* 'oxala!': *bakea eginen dugu araiz!*

arakaitz

arakaketa* e. araketa, arakatze.

arakarri iz. *g.er.* 'sardioa'.

arakatu, araka, arakatzen. *du* ad.

arakatz iz. *Ribes uva-crispa.*

arakatzaile

arakatze

araketa iz. *Sin.* arakatze.

aralde iz. *Ipar.* 1 'taldea'. 2 *g.er.* 'bikotea'.

araldi

aramu iz. *Bizk.* 'armiarma'.

aran iz. *Prunus domestica.*

aran merlatu *Sin.* aranpasa.

aranbeltz iz. *Bot.*

arangorri iz. *Bot.*

aranpasa iz. *Sin.* aran merlatu.

aranatu, arana(tu), aranatzen. *dal/du* ad. *Zub.* 'oihartzuna egin'.

aranondo iz. *Prunus domestica.*

aranots iz. *Zub.* ‘oihartzuna’.

arantza

arantzabeltz iz. *Batez ere Gip.* eta *Bizk.* *Prunus spinosa*.

arantzadi iz. *g.er.* ‘arantzaz, elorritz beteriko alderdia’.

arantzadun

arantzatsu

arantzatu, arantza(tu), arantzatzen. *daldu ad. Zah.* ‘arantzaz bete’.

arantzazko izlag.: *arantzazko koroa*.

arantze iz. 1 ‘elorrria’. 2 *Zub.* ‘aranondoa’.

arantzurde iz. *Hystrix cristata*.

arao iz. 1 ‘biraoa’. 2 ‘exorzismoa’.

araoka adlag. ‘biraoka’.

araolari iz. *g.er.* ‘exorzista’.

arartekari iz. *Zub.* ‘arartekoa, bitartekoa’.

ararteko

arartekotasun

arasa

aratean adlag. *g.er.* ‘aratlinik’.

aratlinik adlag. ‘etzanda ahoz gora’.

aratu 1, ara(tu), aratzen. *du ad. Bizk.* ‘arakatu’.

aratu 2, ara(tu), aratzen. *du ad.* ‘areaz landu’.

aratuste iz. *Bizk.* ‘inauteria’.

aratxe

aratxeburu iz. ‘zapaburua’.

aratxeki iz. *Ipar.* ‘aratxe-okela’.

aratz

arau 1 iz. 2 postpos. a) ‘ahala’: *sartu arau hiltzen zituen*; b) ‘-en arabera’: *leku arau sortzen dira landa-reak*.

arauaz ‘arabera’.

arau-hauste

arauko izlag. ‘araberakoa’.

arauzko izlag. 1 ‘araberakoa’: *eredu batzuen arauzko idazkera*. 2 ‘arauarekin bat datorrena’.

araubide

araudi

araudun izond. ‘arau baten arabera’.

araueko* e. **arauko**.

arauemaile

arauez* e. **araiz**.

arauezko* e. **arauzko**.

araugabe izond.

araugintza

arauka adlag. 1 ‘arabera’. 2 ‘proportzioz’.

araukaria iz. *Araucaria*.

arauketa

araupeketa* e. **arauketa**.

araupetu, araupe(tu), araupetzen. *du ad.*

araupide* e. **araubide**.

araurren iz. *Gip. Zah.* ‘azken muga’.

arautegi

arautu, arau(tu), arautzen. *du ad.*

arautzaile

arautze

arazeria iz. *g.er.* ‘ardura’.

arazketa

arazki adlag. *g.er.* ‘araztasunez’.

arazle

arazo iz.

arazotsu

arazotu, arazo(tu), arazotzen. *daldu* ad. 'arduratu, lanpetu'.

araztaile**araztasun****araztegi**

araztu, aratz/araztu, arazten. *daldu* ad.

arba

arbalda iz. *Zah. g.er.* 'basta'.

arbaso

arbastatu, arbasta, arbastatzen. *du* ad. 'landu nahi den egur, harri eta abarri zatirik handienak kendu'.

arbazta iz. 1 'adar xehe zuhaitzetik erauzia'. 2 'lihoaren azala'.

arbel

arbel egin *g.er.* 'huts egin'.

arbeletxeko iz. *Ipar.* 'abrikota'.

arbondol iz. *Prunus dulcis*.

arbondolondo

arbi iz. 1 *Brassica napus*. 2 'arraba'.

arbi-txori 'berdantza'.

arbin izond. eta adlag. 'urduri, larri': *andre hau beti egoten zen arbin eta larri*.

arbindu, arbin(du), arbintzen. *daldu* ad. *Batez ere Bizk.* 'urduritu, larritu'.

Euskaltzaindiak, Bilbon, 2003ko apirilaren 25ean eta,
Miranda Argan, maiatzaren 30ean, onartua.